



**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

III. Censura Protest. de libro Augustano. Cath. examen super doctr.
Melanch. cum aliquot consultat. de negotio relig.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1548.

Ferdinādi
ad Mauri-
ritium ser-
mo.

Ad obedi-
entiam
monet.

Mauritius
acquiescit,

Petit sibi
librum cō-
municari.

III.
Tradit
Theolo-
gis exami-
nandum.

admodum, vt mandatum de tradendo Melanchthone non vrgeat, seq; habeat, quod ad hoc quidem negotium attinet, excusatum.

His propositis è cœnaculo Mauritius secedit: Cumq; aliquādiu foris præstolatus esset, prodit Ferdinandus Bohemiæ Rex, & Mauritium cōpellans, Cæsarem ait, per se mitigatum, de iracundiâ in Melanchthonem nōnihil remisisse: Consultum videri, ne quā illius porro faciat mētionem, eumq; nihilominus in ditionibus suis retineat. Ad causam ipsam verò quod spectet, recusare ipsum, vel subter

fugere nō posse, quin morem gerat Cæsari, & ratum habeat, quod communibus Ordinum suffragijs sit constituēdum. Post varios vltro

citroque sermones habitos acquieuit tandem Mauritius, seq; promisit in Ordinū confessu, cū liber promulgādus esset nō reclamaturum. Hæc acta sunt 24. Mart. tribus ferè septimanis ante, quam liber hic publicatus fuit.

Mauriti^o verò cū assensum præbuisset, librū, de quo sæpè diximus, communicari sibi petijt, priusquam publicaretur: Quod cum obtinuisset, confestim eum describi iussit, & ad Theologos suos examinandum misit, quos è duabus Academijs V Vittēbergenfi, & Lipsienfi Zvviccauiam euocatos suprâ diximus.

Latitabat id tēporis adhuc Melanchthon. Reliqui verò, Cruciger, Maior, & Pfeffingerus, qui Zvviccauiæ morabatur, librum Augustanum honoris causâ Melanchthoni primum offerendum censuerunt; qui, cū non mul-

multum temporis daretur, breuem scripsit ANNO
 censuram, eamq; collegis Zviccauiam è la- 1548.

tibulo transiit. Adiunxit litteras ad Cru-
 cigerum scriptas ipso die Pascatis; quod fe-
 stum tum quidem in Calendas Apriles inci-
 dit. Paucis diebus post, cum librum Augu-
 stanum diligētius perlustraret, alteram cen-
 suram scripsit ad Mauritium ipsum, quam

13. Aprilis nuncio dedit ad collegas perferen-
 dam; qui hanc cum prioribus notis & litteris
 ipsius Melanchthonis ad Crucigerum, quas
 diximus, Augustam miserunt. Priusquam id
 fieret, Elector Mauritius datis Augustâ lite-
 ris Crucigero, Pfeffingero, & Maiori mādāt,

vt Zviccauiâ Cellam profecti, quæ & ipsa
 Misniæ ciuitas est ad Muldam sita, iustam de
 libro Augustano deliberationem instituant:

Quam ad rem vigesimum Aprilis diem illis
 constituit. Eodem & Melanchthon per con-

filiarium quendā è latibulo suo vocatus fuit
 Electoris iussu, qui sentētiam suorum de sin-
 gulis libri capitibus scripto comprehensam
 ad se mitti postulauit. Moniti verò sunt de-

lecti cum Cellam conuenissent, vt animum
 adferant ad consultationem hanc pacis & pu-
 blicæ tranquillitatis amantem, & moderata

consilia sequantur, ne si æquo duriores sint &
 rigidiores, despectui habere Cæsarem, & no-
 uam distractionem inter Ordines machina-

ri videantur. Quo futurum sit, vt Electorē
 ipsum, eiusq; ditones & subditos in præsen-
 tissimum discrimen adducant. Illi, re delibe-

ratâ,

Melanch-
 thonis in
 eundem
 censuræ.

*Vide consil.
 Theo. 10. 2.
 p. 105. & seq.*

Melanch-
 thon pro-
 dit in pu-
 blicum.

Delecti ad
 Concordiâ
 mōentur.

ANNO
1548.
Censura
Theolo-
gorum.

Eorum ter-
giuersatio.

Melanch-
thon se
suosq; ex-
cusat.

Catholico-
rū Ordinū
in sua reli-
gione con-
stantia.

ratâ, scriptum conficiunt, in quo nonnulla reprehendunt, alia generatim transmittunt quidem; sed velut contractis humeris, vt solent ij, qui mallent aliud, si tutum esset: quædam verò recipiunt; cuiusmodi sunt, quæ de ritibus quibusdam externis & ceremonijs in diuino cultu, de festis, de ieiunijs publicis, alijsque de rebus id genus hoc libro continentur. Additum erat initio, cum negotium hoc proponeretur, vt si delecti hanc vnionis formam improbarent, aliam conscriberent ipsorum iudicio cōmodiorem. At neutrum ab illis factum est: Nec probarunt Cæsaris consilium, nec aliud ipsi suggererunt. Quare ne Princeps grauius offenderetur, Melanchthon datis ad consiliarium quendam litteris, rationem reddit, cur nec concordia formam in solidum probarint à Cæsare propositam, nec aliam ipsi confecerint: Illam asserens vera falsis permixta cōtinere. Si quam ipsi verò conscriberent, dubium non esse, quin Cæsar eam & aduersarij repudient. Has litteras Cellæ scriptas 24. Aprilis, vnâ cum iudicio delectorum, consiliarij sub finem eiusdem mensis Augustam miserunt ad Principem: Melanchthon verò cum socijs Crucigeri & Maiore V Vittenbergam, Pfeffingerus Lipsiam reuersi sunt.

Dum hæc aguntur in Misniâ, Augustæ Catholici Principes vtriusque ordinis, qui religionem hæctenus integram cōseruarant, oblato scripto nullam se posse mutationem in

in ditionibus suis admittere protestantur: ANNO
 Quam ipsorum constantiam postea Cæsar 1548.
 publicè collaudauit, vt paulò infrà dicemus.

In eodem scripto Episcopi iurisdictionē Ec-
 clesiasticam, & bona per vim ablata sibi re-
 stitui postularunt. Id cum Mauritius intelli-
 geret, continuò VVittenbergam misit ex-
 emplum illius scripti, deque eo Melanchthonis
 sententiam exquisiuit. Is igitur vix do-
 mum reuersus è Misniâ, vigesimonono Apri-
 lis breui scripto eum in modum respondet,
 vt instar hominis perplexi tumultuetur, nec
 quicquam definiat tamē. Delabitur interim
 ad potrita illa cōuitia, mendacia, calumnias,
 Episcopos esse lupos, sacerdotes & mona-
 chos idololatrias; non cōfirmandam istorum
 idolomaniam. Dixerant Episcopi inter cæ-
 tera, Confessionem Augustanam, quemad-
 modum anno 1530. Cæsari fuit oblata, nun-
 quam in vsu fuisse. Ille, qui se frequenter eam
 mutasse nouerat, hac obiectione perculsus,
 simulat non intelligere se, quid hoc loco sibi
 velint Episcopi; Et à quæstione diuertens,
 de consensione Saxonicarum Ecclesiarum in
 Daniam vsque pavidè satis gloriatur.

Melanch-
 thonis per-
 plexitas.

Eius falsa
 in Catho-
 licos con-
 uitia.

Disimulat
 falsi crimē.

Eodem tempore Catholici, cum censu-
 ram Melanchthonis & cæterorum legissent, Catholi-
 breue scriptum opponunt, in quo Censores corum cen-
 istos, aiunt, in doctrinâ de iustificatione con- sura in cē-
 tradicendi studio peruertere, quæ rectè di- suras Me-
 cta sint, & sine causâ mouere litem de ver- lancht.
 bis, quæ scientes in alienum sensum detor-
 queant,

Catholi-
 corum cen-
 sura in cē-
 suras Me-
 lancht.

ANNO
1548.

Eam Mau-
riti^o mittit
suis Theo-
logis.

Eorum
mala fides.

Subscrip-
tio.

Cæsaris o-
ratio.

Constanti-
am Catho-
licorum
laudat.

Luthera-
nos ad cõ-
cordiam
monet.

Librũ Au-
gustanũ re-
citari iubet

Act. Syn.

VVit p 113. b

queant, atq; eam ob causam tumultuari ma-
ximè, quod autores libri Cæsarei nouis ipso-
rum phrasibus & loquendi formulis de iu-
stificatione nõ vtantur. Scriptum hoc Mau-
ritius, vbi copiam eius habere potuit, conti-
nuò misit VVittenbergam, Melanchthonis
cæterorumque censurę subijciendum. Hi pa-
gellas aliquot euestigio conscribunt, in qui-
bus hoc agunt tantum, vt Principi demon-
strent, aliam esse libri Cæsarei, quam Luthe-
ranorum de iustificatione sententiam. Sub-
scripserunt ordine nomina sua, Pomeranus,
Cruciger, Maior, Melanchthon.

Atque hæc quidem in causã religionis acta
sunt, priusquam liber iste, quem diximus, in
Senatu Principum lectus fuit & publicatus:
Quod ad decimum quintũ Maij tandẽ factum
est; idque hunc quidem in modum: Cæsar
conuocatis Ordinibus initio de suo in Ger-
maniam affectu, deque summo religionis pa-
cificandæ desiderio protestatus, Catholicos
quidem, qui nihil hæctenus immutarant, ob
constantiam collaudauit, eosq; grauitè mo-
nuit & serio, vt deinceps quoque constanter
agerent, nec se paterentur à sanctã maiorum
fide dimoueri. Cæteros autem Augustanæ
Cõfessionis addictos hortatus est, vt vel Ca-
tholicis se denuò coniungerent, vel saltem
ad huius libri præscriptum instituerent Ec-
clesias suas, donec omnes controuersię per
Concilium legitimè decidantur. Hæc præfa-
tus, librum ipsum integrum in confesso iussit
recita-

recitari: Qui cum absolutus esset, Cæsar qui- ANNO
dem & Ferdinandus Rex in Sellis remanent: 1548.

Ordines verò secedunt ad consultandū, Ele-
ctores seorsim, Principes itidem seorsim, &
legati ciuitatum ab vtrisque seiuncti; vt habet
Imperij consuetudo, cum de rebus à Cæsare
propositis deliberandum est. Consultatū ad
horam integrā ferè: Et Mauritius quidem in
Electōrū Senatu de subditis consulendis ali-
quid mouisse dicitur: sed concordibus reli-
quorū suffragijs victus acquieuit, protestatus
se, quā mente esset in hac causā, postridie vel
alias ad Cæsarē non dissimulaturum. Tandē
Ordines à deliberatione rursus cōiuncti, de
responso Cæsari dando in eandem sententiā
coierunt; quam Moguntinus Archiepisco-
pus omnium nomine declarauit in hunc fe-
rè modum: Ordines pro studio & charitate
in patriam Cæsari magnas habere gratias: Et
quoniam hoc ipsius curæ atque fidei iam an-
te cōmiserint, vt de medijs instaurandæ con-
cordiæ per Germaniam cogitaret, æquū esse,
vt gratis animis agnoscant ipsius labores, &
lubētes recipiant ordinationem propositam,
eamque ratam habeant: Quod se facturos
polliceantur: Petere verò, vt eam, quemad-
modum in Senatu prælecta sit, omnibus de-
scribendam communicet. Respondet Cæsar,
per Archiducem Ferdinandi filium, placere
sibi Electōrum Principum, cæterorumque
Ordinum declarationem; seque facturum
illis describendi copiam. Ita scriptum hoc

Ordines
ad Consul-
tandum se-
cedunt.

Ordinum
ad libellum
concors
responsio.

Petunt eū
describi.

Replica
Cæsaris.

Ordi-

ANNO
1548.

Liber Au-
gustanus
latinè ger-
maniceque
extuditur.

Mauritius
rursum
protestatur

Causæ pro-
testationis.

Ordinum omnium assensu, nullo reclamante, probatum fuit; Quod ne describentium incuriam vel improbitatem vitari mutariue posset, Cæsar ipse, velut decretum publicum, latinè germanicèq; typis excudendum censuit, & per omnes Germaniæ prouincias ditulgandum. Quod & continuò factum est sub hoc titulo: Sacræ Cæsareæ Maiestatis declaratio, quomodo in negotio religionis per Imperium vsque ad definitionem Concilij viuendum sit, &c.

Mauritius verò triduo post libri publicationem, decimo octauo Maij scilicet, suorum instinctu Cæsarem adiit, & præsentè Atrebatensi Episcopo cum Seldo Iureconsulto, per quendam è cõsiliarijs Ludouicum Fachium pauca præfatus de superiore actione, scriptam illi protestationem obtulit; In quâ breuiter ea repetit, quæ Cæsar hæctenus de Concilio, deque constituendâ interim religione secum egerit. Quia verò in confessu proximo intellexerit, ordinationem, quæ publicata sit, non factam, vt vtramque partem, Catholicos & Protestantes ex æquo, sed alteram tantum obligaret; eamq; acceperit à fide dignis, in quibusdam capitibus nonnihil esse mutatam, graue sibi futurum, & ad subditos inexcusabile, si suo suorumque nomine simpliciter assentiatur priusquam scriptum hoc non ipse modo legerit & expenderit, verum & cum subditis de eo consilia sua communicarit: Quâ de re vt mentem suam hac protestatione Cæsari decla-

declararet, omninò necessarium fuisse. Interim operam se daturum pollicetur, eaque fide atque industriâ negotium hoc acturum apud subditos, vt se concordia, pacis & tranquillitatis amantem, tum ad obedientiam Cæsari præstandam paratissimum, re ipsâ testatum faciat.

Cæsar habito cum ijs consilio, qui præsentibus erant, per Seldum respondet; Quod Princeps ad actionem superiorem regrediatur, iamque promulgato decreto secessionem faciat à cæteris Ordinibus, id sibi non iniuriâ valde mirum videri. Verum, vt ut se habeant ista, perlecturum se scriptum, quod obtulerit, ac deinde, quid mentis suæ sit, declaraturum. Post dies aliquot, ad vigesimum quartum Maij Mauritium vocat, & Ferdinando Rege cum Atrebatensi præsentibus, per Seldum respondet in hanc sententiam: Quod Mauritius hætenus non sit dimissus, cum non semel abeundi facultatē petierit, id arduis Imperij negotijs tribuendum, quæ præsentiam ipsius postularint. Nunc verò potestatem illi fieri, vt ad suos reuertatur, relictis tamen consiliarijs, qui, quod reliquum sit negotiorum, vnâ cum cæteris Ordinibus tranfigant. Ad scriptû vero nuper oblatû quod spectet, vehementer mirari Cæsarem, quod ipse solus à cæteris Electoribus, Principibus & ciuitatibus sese disiungere moliat: Hortari denuò ipsum, vt desistat ab huiusmodi incepto, & in hac causâ cæteris Ordinibus adhærescat.

Nec

ANNO

1548.

Repetit suorum ordinum cõsensum.

IV.

Replica Cæsaris.

Miratur inconstantiam Mauritij.

Mauritio reditum ad suos concedit.

Ad vnionẽ eum hortatur.